

Török Gábor vegyész-mérnök

1902. január 17. - 1966. november 6., vegyész-mérnök

Török Gábor az erdélyi Abrudbányán született. 1926-ban a budapesti műegyetem vegyész-mérnöki karán szerzett diplomát. 1926-27-ben a műegyetem elektrokémiai tanszékén ösztöndíjas kutató volt. Több külföldi tanulmányutat tett. 1927-től 1941-ig a Krausz-Moskovits vállalat mérnöke, illetve igazgatója. 1941-48-ban a műszaki egyetemen adjunktus. Olyan technológiát dolgozott ki, amely biztosította, hogy a gyakorlatban is megvalósulhasson az élelmiszerek nagybani fagyasztása, és egyúttal egy modern fagyasztóüzem irányításával is megbízták.

Az 1896-ban alakult Magyar Élelmiszerszállító és Áruforgalmi Rt. 1906-ban építette fel első hűtőházát Budapesten. Európában elsőként foglalkoztak az élelmiszerek hűtésével, és az új technológia használatával a világon is az első közé tartoztak.

A Magyar Általános Hitelbank - néhány nagybirtokos részvételével - még 1890-ben alapította meg a Mezőgazdasági Ipar Rt.-t (MIR) a cukorgyártás kialakítására.

A mélyhűtött termék szép hasznot hajtott: az Rt. 1907-ben ötven, 1909-ben pedig már mintegy százötvenezer korona nyereséget tudott felmutatni. Az eredményességi mutató az első világháború előtti évben negyedmillióra kúszott fel, sőt még 1919-20-ban, az általános káosz közepette is jutott osztalék a modern technológiába fektető részvényeseknek.

A gyorsan terjeszkedő és az 1930-as évektől Georgia néven szereplő cég, amely a magyar ipar zászlóshajójának számított, szintén bekapcsolódott a mélyhűtött áruk készítésébe. Georgia a 20. század harmincas éveiben felvásárolta a Kuffner családtól a részvényeket, és a diószegi cukorgyár tulajdonosa lett.

1943-ban a vállalat egy korszerű gyorsfagyasztó üzem létesített a diószegi cukorgyárban, a konzervgyár területén. Termékeik Frigelite márkanév alatt kerültek forgalomba, és ez alatt a megnevezés alatt egy céget is létrehozta. Éppen Török Gábor, a fiatal mérnök, aki az élelmiszer gyorsfagyasztás úttörője volt, volt e modern projekt megvalósítója. Az ő kutatásai alapján és felügyelete alatt épült meg 1943-ban az első európai gyorsfagyasztó.

Az épületeket és a gépeket a berlini Rheinmetall Borsig cég készítette, a fagyasztó alagutat Röck István Gépgyár Budapest tervezte és építette. Az élelmiszerek fagyasztásakor a konzervgyár tapasztalatait is felhasználták, amely már az előfűzést abban az időben is alkalmazta, és a zöltség minőség-ellenőrzésére (fizikai és kémiai) bevett gyakorlat volt.

A gyorsfagyasztott élelmiszerek teljes újdonságnak számítottak a piacon, és a kereskedők eleinte nem szívesen kínálták boltjaikban, de a háziasszonyok és a vendéglősök hamar megkedvelték, hiszen évszaktól és időjárástól függetlenül hozzá tudtak férni az alapanyagokhoz. A cég a marketing részeként a vele szerződött partnereit jéggel üzemelő, fából és rozsdamentes acélból ké-

szült fagyasztóládákkal szerelte fel - így csinálván kedvet termékei bevezetésére.

A második világháború után a Georgia Rt. újra elindította a gyorsfagyasztott áruk termelését, ám miután Diószeg ismét Csehszlovákiához került, 1947-ben a csepeli Szabadkikötőben létesített hűtőházat, amely termékeinek új márkaneve már a MIR*ELITE rövidítésekből született, és máig ismert a híres szlogen: „**Frigelite mélyhűtés, frissen tartja a Frigelite**”.

Török Gábor mérnök akkor hagyta el városunkat, amikor a Georgia társaság elvesztette a diószegi komplexum feletti ellenőrzést, de rendkívül sikeres pályafutását Magyarországon folytatta.

1949-ben az Országos Közellátási Hivatalhoz helyezték át, és a tartósító és hűségi főosztály vezetője lett, majd közellátási tanácsos. Később egy kutatóintézet vezetésével bízzák meg, 1955-ben Kossuth-díjat kapott, majd 1956-ban a kémiai tudományok doktori címet. Ebben az évben bízzák meg az Országos Mezőgazdasági Ipari Kísérleti Intézet kutatóintézetévé való átszervezésével és vezetésével. Az ebből 1959-ben megalakult Központi Élelmiszeripari Kutató Intézet igazgatója lett. 1960-ban tiszteletbeli műszaki doktori címet kapott.

Részt vett az egyetemi mérnökképzésben és a budapesti Felsőfokú Élelmiszeripari Technikum létrehozásában, ahol 1962-től a kémia tanszék vezetője volt. Kutatásai az élesztőgyártás, a növényvédőszeres és tartósítóipari termékek gyártástechnológiájára terjedtek ki. Bevezette az erjedésszerű acetone- és butanolgyártást. A gyorsfagyasztás elméleti és gyakorlati kérdései, pektinkutatások, a biológiai anyagokban kötött víz szerepe, az élelmiszerek sugárenelegiával való tartósításának problémáival foglalkozott.

Fő műve: A víz szerepe élelmiszereinkben (doktori disszertáció); A tartósítás alapelvei, célkitűzése és módszerei

Arról a tényről, hogy városunkban a kuffneri gazdasági komplexumon kívül itt működött Európa első gyorsfagyasztó-üzeme nem sokat beszélnek, mivel nagyon rövid ideig működött, de vitathatatlan, hogy a gyorsfagyasztás történetét nálunk kezdték írni, mégpedig a jeles magyar vegyésznek - Török Gábor-nak köszönhetően.

<http://www.mfor.hu/>
<http://www.mirelite.hu>
<http://melange.blogter.hu>
<http://hvg.hu>
<http://csepel.info>
<http://mek.oszk.hu>

